

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Preosnutev naših pedagoških listov. — Frančišek Levec. — Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna! — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — XXX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Preosnutev naših pedagoških listov.

Vprašanje o preosnutvi naših obeh pedagoških listov sili vedno bolj na površje, in lahko trdimo, če hočemo imeti pred očmi koristi slovenskega učiteljstva, da se rešitvi tega vprašanja ne smemo dalje upirati. Naš list je že l. 1897. izprožil misel, da bi se morala preosnovati naša pedagoška lista. Pod zaglavjem: „Slovenskemu učiteljstvu“ smo v 18. številki na strani 289. glede tega vprašanja pisali:

„... Premalo nas je pa slovenskih učiteljev, ali bolje povedano: smo še vedno premlačni, primanjkuje nam še vedno stanovske zavednosti, da bi mogli vzdržavati dva lista z enakim programom.

Lehko si pa pomagamo iz te zagate, če mlajši naših listov (Popotnik) izpremeni svoj program ter postane nekaka „pedagoška revija“, ali kaj takega, ter bi izhajal v mesečnih snopičih. Mislimo, da bi se tudi slavni direktorij „Zaveze“ ne protivil taki preustrojni.

Naš, kot najstarejši šolski list slovenski, naj pa nadalje izpolnjuje svoj program po geslu: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor!“

Ta misel je dobivala vedno več privrčencev med učiteljstvom, in tudi „Popotnik“, ki se od začetka ni strinjal z nami, je lansko leto dokazoval, kako nujna potreba je preosnutev naših strokovnih listov v zgoraj navedenem smislu.

Pri zadnjem zborovanju „Zaveze“ se je tudi to vprašanje spravilo na dnevni red, in „Zavezina“ delegacija, ki zastopa posamezna učiteljska društva, je enoglasno sprejela predlog, da se preosnujeta naša pedagoška lista glede programa ter stopi direktorij v ta namen v dogovor s „Slovenskim učiteljskim društvom“ zastran „Učiteljskega Tovariša“.

Naš odbor pozdravlja to preosnutev in se bo tudi pri pogojih glede oddaje našega lista v last „Zaveze“ z direktorijem bržkone lahko sporazumel.

Frančišek Levec.

(Slavnostni govor nadučitelja **Janka Likarja** pri Levčevem večeru dne 7. prosinca t. l.)

(Konec.)

Na dnevnem redu je sedaj vprašanje, naj se zida nova deška šola v Ljubljani, ali naj se prizida le en trakt k prvi mestni šoli. Ne vem, v katerem štadiju je sedaj to vprašanje; ali to vem, če je nadzornik Levec za to, da se ima zidati novo šolsko poslopje, potem lahko prinese že jutri „Slovenski Narod“ notico: „V Ljubljani bodo zidali tretjo mestno deško šolo.“ On ne bode prej miroval, da doseže, kar hoče; s svojo energijo, s svojo vztrajnostjo bode prodril z vsakim projektom, kolikor se jih je in se jih bode še rodilo v njegovi glavi. Za izboljšanje ljubljanskega šolstva se ne ustraši ne trpljenja ne truda, njegovemu duhu se klanja vse.

Gospoda slavna! Preobširen bi bil, ako bi vam še podrobneje razkladal vse zasluge, ki si jih je današnji slavljeneč pridobil v teku 10 let. Omeniti pa moram najvažnejše in poudarjati zaslugo, zaradi katere mu mora

biti hvaležna vsa Ljubljana — ves narod! In to je dejstvo, da veje sedaj po naših šolah drugačen duh, kakor je vel pred njegovim nadzorstvom. Naše šole prej niso bile to, kar bi morale biti. Nada našega naroda, njega bodočnost, se je shajala prej ko slej v naših šolah; a ta narodna mladina je prihajala iz šole brez one lastnosti, ki je vitalnega pomena za vsak narod, ni prinašala s seboj dovolj ljubezni do svoje ožje domovine, ljubezni do naroda, ljubezni do svojega materinega jezika. Odtujeni lastni slovenski materi so zapuščali šole in mnogo, mnogo jih je bilo, ki so zaničevali svoj lastni jezik! Temu ni čuda! Iz lastne izkušnje veru, da se v moji mladosti v šoli skoraj nikdar ni čula beseda „Slovenec“, nikdar nas ni nihče navduševal za materino besedo, nikdar nam niso kazali vrlin in lepot naše domače govorice! Nasprotno! Trobili so nam, da govori „kranjski jezik“ le mala kopica ljudi, da se s kranjskim jezikom nikamor ne pride, da je treba vsakemu nemško znati, če noče postati berač; z nemškim jezikom se pride lahko po vsem svetu i. t. d. Nemško slovnico so gojili na vse pretege. To je bila najsvetejša knjiga, nemščina pa najvažnejši predmet, važnejši kakor krščanski nauk in vse drugo! Gospoda slavna! Jaz sem bil že v tretjem letu pripravnice, ko sem čul prvo

Misel o preosnutvi naših listov pozdravlja tudi naš leposlovni list „Ljubljanski Zvon“, ki piše v drugi letošnji številki glede tega vprašanja:

„Z veseljem smo čitali v 20. in 21. številki lanjskega „Popotnika“ v nekem dopisu s Kranjskega predlog o preosnutvi naših obeh pedagoških listov, izmed katerih naj eden (Učiteljski Tovariš) goji zlasti šolsko-politično, a drugi (Popotnik) zlasti pedagoško-znanstveno smer. To je bila že davno naša misel, ki smo jo nekoč tudi razložili gosp. uredniku Učit. Tovariša, in ki jo je le-ta odobril ter jo kolikor toliko že začel izvrševati, porabljač svoj list zlasti za obrambo gmotnih interesov učiteljskega stanu. Tudi drugi predlog Popotnikovega dopisnika je že deloma uresničen; kajti Popotnik prinaša vobče več pedagoško-znanstvenih sestavkov nego Tovariš, in sicer tudi iz petersa srednješolskih učiteljev (n. pr. Bezjaka, Košana, Lavtarja, Schreinerja). — Da bi pa tisti drugi predlog dopisnikov dobil v istini realno podlago, bi bilo treba pred vsem, da bi prenehala letargija, v kateri je odrevenela večina naših srednješolskih učiteljev, kateri so z ne preštevlnimi častnimi izjemami — suhe veje na drevesu naše narodne prosvete. Bogu bodi potoženo, da je večina naših profesorjev popolnoma očarana in zamaknjena v tujo kulturo, da od samega nje občudovanja čisto zanemarjajo gojitev domače prosvete, in z njo vred tudi domačo govorico, v katero tako radi vpletajo tujščino, češ, da je le-ta za njih duhovite izreke veliko prikladnejša in preciznejša nego materinščina. Faktum je, da je med slovenskimi juristi in medicinci veliko več čuti domače besede, in takisto faktum, da naši ljudskošolski učitelji svoje višje srednješolske kolege nadkriljujejo ne le glede stanovske organizacije, ampak tudi v marljivem razpravljanju metodiških vprašanj. Dočim na tem polju naši ljudski učitelji prav trudoljubivo delujejo — med drugimi so nam izmed sestavkov v zadnjem času ugajali L. Črneja črtice „Iz duševnega življenja otroškega“ (v Popotniku) — še vedno smatrajo mnogi naši profesorji proučevanje pedagogike in metodike za nepotrebno, češ, če imajo le znanstveno usposobljenost, vse drugo že samo ob sebi pride . . .

Naj se nam ne očita, da smo zašli od glavnega predmeta! Že davno nam je bilo pri srcu to vprašanje, in baš odkar nam je poverjeno urejevanje leposlovne revije, se nam je še bolj utrdilo prepričanje, da je to prav pereče vprašanje. Kajti baš pri uredniški praksi smo imeli dovolj prilike opazovati to neveselo prikazen; ravno v onem delu slovenske inteligencije, od katerega bi se imeli nadejati največ duševne podpore našemu listu, ravno tam vidimo — sušo. In vendar koliko je baš tu nakopičenega duševnega kapitala, ki bi lahko nesel bogate obresti naši mladi prosveti. Ni nam treba praviti, da nam tu niso na mislih učene strokovne razprave naših profesorjev, s katerimi bi se naš narod vendar ne mogel okoristiti, kakor tudi nima nič dobička od naših učenjakov, kateri, hoteč popolnjevati svojo stroko, pišejo razprave v drugih kulturnih jezikih; posebne razmere, v katerih se nahaja ubogi naš narodič, pač opravičujejo zahtevo, da doprinesejo tisti naši učenjaki nekak „sacrificio d' intelletto“ ter ne pišejo v tujih jezikih. Veliko zaslug pa bi si lahko pridobili, bogateč naše slovstvo s poljudnim leposlovnim razpravljanjem svojih strok . . . Toda o tem predmetu smo že toliko govorili, da bi bila vsaka beseda odveč. One naše strokovnjake pa, ki menijo, da bi oskrunjali svojo vedo, ako bi se spustili na feljtonsko polje, dasi v Angležih in Nemcih že vseučiliški profesorji stopajo med narod ter poljudno predavajo — samo en primer: H. Schenkl, profesor na vseučilišču v Gradcu, je poljudno predaval o godbi v starem veku — one gospode pa si usojamo vabiti na drugo poprišče, na katerem ne bodo nič škodovali svojemu učenjaškemu ugledu, a bodo vendar domači stvari koristili: naj se lotijo metodike svojih predmetov. Zlasti sloveniste naših srednjih šol čaka še obilo dela in obile žrtve; kako krvavo nam je potreba za slovenski pouk boljših učnih knjig, prenišljenega učnega načrta in napredne učne metode. Ali ni sramoten faktum, da mnogi profesorji sami priznavajo, da neradi poučujejo materinščino, veliko raje latinščino in grščino ali katerikoli jezik, češ, da jim pouk v slovenščini ne nudi dovolj učnih in disciplinarnih sredstev . . .

besedo o lepoti in milini našega materinega jezika iz ust svojega učitelja. Bil je to ranjki Nedvėd, ki je rekel: „Euere Muttersprache ist nach der italienischen eine der schönsten, wohlklingendsten und vokalreichsten. Seid ihr stolz darauf, dass ihr eine so schöne Sprache sprechen kōnnet und dass ihr diese Sprache euere Muttersprache nennen dürfet.“ V ljudski šoli nismo čuli kaj takega nikdar, in ni se čuditi, da so se otroci skoraj sramovali govoriti slovenski, ni se čuditi, da si čul po ljubljanskih ulicah skoraj izključno nemščino in da si slišal v „Zvezdi“ osobito iz šole gredoče deklice lomiti in mrcvariti grozno nemščino. Takrat ti je bilo možno slišati na ulici besede: „Gehen sie sich salzen!“ Jaz pa pravim: Take razmere sollen sich salzen gehen!

Tak duh je vladal za časa mojega šolanja po naših šolah in ne veliko boljši je vladal še pred desetimi leti, ko je nadzorstvo prevzel g. prof. Levec. Sedaj je to drugače! Dandanes ve slovensko učiteljstvo, da mora biti naša šola narodna, ono ve, da je sveta dolžnost ljudske šole, izročati narodu nazaj napolnjeno s svetim ognjem svete ljubezni ne samo do Boga in cesarja, ampak tudi do svojega naroda, do svoje ožje domovine, do svojega materinega jezika. Prejšnje razmere so bile rak na telesu

našega naroda, in oni, kateri je ta nedostatek odpravil, sedi med nami — njega slavimo!

Gospoda slavna! Ljubljana je središče naše mile Slovenije. Prebivavstvo ljubljansko se mora v prvi vrsti zavedati svoje narodnosti. To pa dosežemo, ako že v nežni mladosti vzbujamo v srcih svoje mladine ljubezen do domovine in do domače govorice. Kdor ima šole — tega je bodočnost! Podlaga ljubljanske sreče so naše šole in kremen — steber našega šolstva je slavljeneč! Njegov duh nam je vdahnil njegove ideje; ljubljansko učiteljstvo deluje v njegovem smislu, in zato se za ljubljansko šolstvo nikomur ni bati!

Gospoda moja! Jasno vam je — tako saj mislim — da današnje slavje ni poklon po kolenih se plazečih podložnikov napram svojemu predstojniku, vsak uvidi, da je to res le produkt popolnoma objektivne sodbe o delovanju in zaslugah našega šolskega nadzornika.

Častiti gostje, velemenjene tovarišice in dragi tovariši, vas pa pozivljem, da z menoj vred vzkliknite: V prid našega šolstva, v prid naše bele Ljubljane in v prid našega naroda naj Bog ohrani našega slavljence še desetletja in desetletja! Bog ga živi! (Burno pritrjevanje.)

Za take prepotrebne metodiške razprave bi bil Popotnik najpripravnejše glasilo. Izkratka: našega obširnega razgovora jedrnata vsebina je: naši srednješolski učitelji naj se oklenejo Popotnika, ki jim postani strokovno glasilo za pedagogiko in metodiko.“

S temi besedami se strinjamo popolnoma. Bog daj, da bi obrodile zaželeni sad!

Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna!*)

Slavni c. kr. mestni šolski svet!

Ozira se na cenjeni dopis slavnega mestnega magistrata d. d. 29. oktobra 1898, št. 37.408, ki poziva slavni c. kr. mestni šolski svet, naj mu predloži uradne podatke in dokaze o potrebi III. mestne deške ljudske šole, se usojam slavnemu c. kr. mestnemu šolskemu svetu podati nastopno poročilo:

I. Število šolskih otrok v šolskem okraju deželnega stolnega mesta Ljubljane kaže v zadnjih desetih letih rastočo tendenco.

Ako vzamemo v poštev tudi samo šolske otroke iz zadnjih petih šolskih let (1893/4—1897/8), se nam pokaže nastopni posledek:

Šolsko leto	Število šolo obveznih			Število šolo obiskujočih			Koliko je bilo več šolo obiskujočih nego šolo obveznih otrok
	dečk.	dekl.	skup.	dečk.	dekl.	skup.	
1893/4	2068	1904	3972	2139	2066	4205	233
1894/5	2140	1892	4032	2277	2200	4477	445
1895/6	2052	1829	3881	2177	2218	4395	514
1896/7	2055	1799	3854	2191	2204	4395	541
1897/8	2068	1709	3777	2238	2335	4573	796

Ta pregled kaže:

1. Da se je število šolo obiskujočih otrok v zadnjih petih letih pomnožilo za 99 dečkov + 269 deklic, skupaj za 368 otrok;

2. da rapidno narasta število otrok, ki niso zavezani hoditi v mestne šole, pa jih vendar pohajajo. To število se je v petih letih od 233 pomnožilo na 796, tedaj za 563 otrok. To število pa se sestavlja spet iz dveh činiteljev:

a) prvič iz otrok, ki tudi še po dopolnjenem 14. letu svojega življenja hodijo v mestne šole, in

b) iz otrok, ki ne stanujejo v Ljubljani, tedaj tukaj niso šoloobvezni, pa vendar hodijo v mestne šole. Zakaj dasi c. kr. mestni šolski svet v tem oziru strogo postopa in je n. pr. izključil od mestnih ljudskih šol vse šišenske in viške otroke, ter tako prisilil občino Vič, da je osnovala svojo dvorazredno ljudsko šolo, je vendar te misli, da ne sme braniti v mestne ljudske šole hoditi otrokom tistih uradnikov in železniških ali mestnih uslužbencev, ki sicer ne stanujejo v mestu, ampak po najbližjih vaseh, pa imajo svoj zaslužek in svoj uradni sedež vendar v

*) Ker se nam zdi to vprašanje za razvoj ljudskega šolstva v Ljubljani zelo važno in ker bi utegnili zanimati vse meščanstvo in učiteljstvo, objavljamo tukaj z dovoljenjem g. župana Ivana Hribarja uradno poročilo, ki ga je o ti stvari podal c. kr. mestnemu šolskemu svetu g. okrajni šolski nadzornik prof. Fr. Levec.

Uredn.

mestu samem. Kazalo bi tudi malo krščanskega človekoljubja, ko bi c. kr. mestni šolski svet odrekel sprejem v višje razrede mestnih ljudskih šol tistim okoliškim otrokom, ki se žele po dovršeni domači ljudski šoli v mestnih ljudskih šolah pripravljati za sprejem v srednje in obrtne šole.

Leta 1897/8. je bilo nad 14 let starih otrok v mestnih ljudskih šolah:

36 dečkov + 359 deklic, skupaj 395 otrok; okoliških otrok pa je bilo l. 1897/8. v mestnih ljudskih šolah:

142 dečkov + 259 deklic, skupaj 401 otrok.

II. Razmerno temu številu šolskih otrok se je množilo tudi število ljudsko šolskih razredov v Ljubljani, kakor kaže nastopni pregled:

Zaporedna številka	Š o l a	Število razredov		Prirastek
		1893/4	1897/8	
1	I. mestna petrazrednica	9	10	1
2	II. mestna petrazrednica	10	10	—
3	Barjanska šola	1	2	1
4	Mestna dekliška šola pri sv. Jakobu . . .	8	10	2
5	Uršulinska vnanja . .	12	13	1
6	Uršulinska notranja .	8	8	—
7	Marijanišče	4	4	—
8	Lichtenthurn	3	6	3
9	Mestna nemška deška	4	5	1
10	Mestna nemška dekl.	5	8	3
11	Šola nem. šol. društva	4	4	—
12	Irme Huthove zasebna dekliška	8	8	—
	Skupaj .	76	88	12

To število razredov se je pa v tekočem šolskem letu 1898/9. spet pomnožilo, ker se je moral na I. mestni deški petrazrednici in na mestni dekliški osemrazrednici odpreti po 1 (t. j. 11. razred) in ker se je dekliška zasebna ljudska šola v Lichtenthurnovem zavodu razširila v sedemrazrednico, tako da število vseh ljudskošolskih razredov v našem mestu znaša ta hip 91.

III. Toda tudi, ako vzamemo v poštev samo število šolskih otrok na I. mestni deški petrazrednici v Komenškega ulicah in na II. mestni deški petrazrednici na Cojzovi cesti, ki sta pri pričujočem vprašanju posebno udeleženi, se nam pokažejo nenaravne razmere, kakor se vidi iz nastopnega pregleda:

	Šola je štela otrok v šolskih letih					
	1893/4	1894/5	1895/6	1896/7	1897/8	1898/9
I. mestna deška	464	486	488	536	571	577
II. mestna deška	523	546	519	500	508	536
Skupaj .	987	1032	1007	1036	1079	1113

Iz tega pregleda se lahko posname, da se je v šestih letih število šolskih otrok pomnožilo za 298 učencev, t. j. za toliko, kolikor bi jih smela šteti pravilno urejena mestna petrazrednica.

Kam pa se je spravilo za dve petrazrednici zares ogromno število 1113 otrok na obeh naših mestnih petrazrednicah?

Prva mestna deška ljudska šola šteje zdaj 5 osnovnih in 6 vzporednih razredov. Da se je pa za 6. vzporedni, oziroma za 11. razred dobil potrební prostor, se je morala izprazniti soba za učila, in ta naša prekrasna, v vsej kranjski deželi gotovo najlepša in najbogatejša zbirka, za katero je mestna občina v teku let žrtvovala več sto goldinarjev, se je zdaj poteknila po zbornici, po hodnikih in po garderobnih sobah, kjer je izpostavljena prahu in vlagi in kjer nikakor ne more dosežati svojega namena.

Druga mestna deška petrazrednica šteje zdaj 5 osnovnih in 5 vzporednih razredov. Ker ima pa vse poslopje samo 8 učilnic, sta se dve garderobni sobi opustili ter se v njiju nastavili 2 vzporednici. Ker nikoli nista bili namenjeni za učilnice, sta obe taki, da v obraz bijeta vsem šolskozdravstvenim predpisom.

Vsaka teh sob je 5·5 m dolga,
6·24 m široka in
4·1 m visoka

ter ima tedaj 130.712 m³ prostornine, tako da bi smelo biti v njej na podstavi § 8 min. ukaza z dne 19. malega srpana 1875, štev. 2868, samo 29 učencev, a navzlic temu je v vsaki teh dveh sob leto za letom nagnečenih po 42—44 učencev! Ako uvažujemo, da sta obe sobi poleti izpostavljeni pekočemu solncu; da svetloba pada na tablo od zadi; da na podiju ni toliko prostora, da bi učitelj in učenec obenem stala na njem; da so klopi tesno staknjene in učenci v njih natlačeni, da sede učenci pozimi poleg zakurjene peči; da se more učitelj gibati samo po ozkem predsledku po sredi in da nikdar ne more do učencev trdo ob stenah in tudi pozimi ob oknih sedečih — potem se moramo pač čuditi, da šolska oblastva že zdavnaj niso zaprla teh dveh šolskih mučilnic!

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.*)

Spisal Jos. Ciperle.

31. Začetek kranjskega šolstva.

Karol Veliki je zasnoval prve šole po Nemčiji. Ali jih je ustanovil tudi kaj po slovenskih pokrajinah, o tem se ne ve nič gotovega. Morda jih je, morda pa tudi ne. Ako je pa tudi v istini bila zasnovana kaka šola v njegovi dobi na Kranjskem, v prid narodu slovenskemu gotovo ni bila: zakaj bila je brez dvoma čisto nemška. Čudno bi bilo, da bi bil takov grmanizator, kakoršen je bil Karol Veliki, pripustil, da bi se bil izobraževal naš narod na podlagi svojega materinega jezika. Poleg tega je treba tudi pomisliti, da so bile tedanje šole pristopne le sinom veljakov, tedanji Slovenci pa v očeh tedanjih mogotcev niso imeli prav nobene veljave. Čemu tedaj šol za takove ljudi!

V tem slučaju se pa tudi ne more ugovarjati, da Slovenci niso imeli učnih knjig, kakor se jim je očitalo še pred nekaterimi leti. Saj jih tudi tedanji Nemci niso imeli; knjig sploh še takrat niso poznali narodi. Tudi tega se ne more navajati, da je bil tedanji slovenski jezik pre-

malo olikan za izobrazbo. Saj se je tudi nemški jezik začel še le takrat piliti in gladiti. Gotovo je pa bil jezik tedanjih Slovencev čistejši in krepkejši, nego v poznejših dobah, zakaj spačil se je edino le po tujkah, koje so se jele vrivati vanj vsled omnipotence nemščine po naših krajih.

Prva šola na Kranjskem, o koji se sploh kaj čuje, je bila pri sv. Nikolaji v Ljubljani. Ustanovili so jo Oglejski patrijarhi. Poučeval se je na nji latinski jezik na podlagi nemščine. Ta šola pa tudi ni bila za narod tudi radi tega ne, ker so se izobraževali v nji samo bodoči kleriki.

V 13. stoletji, pod vlado Urha, čujemo, da se je ustanovila tudi šola pri sv. Petru v Ljubljani. Celo ime nekega učitelja Nikolaja se nam je ohranilo iz te dobe. Bil je ta mož gotovo duhovnik ob enem, saj je imela tudi ta šola edini nalog, da je izobraževala bodoče klerike.

L. 1271. je imela že tudi Loka svojega učitelja. V 14. stoletji zasnovani sta bili tudi šoli v Kamniku in Ribnici. Razume se pa tudi, da je tudi tu kraljevala edino le nemščina.

Samo ena izjema. V letu 1486. je stala pa tudi že v Vipavi šola. Ta je imela prva nekaj pomena za naš narod, zakaj tu se je poučevalo v nemškem — in čujte! — pa tudi v slovenskem jeziku. Vipavska šola je bila tedaj prva gojiteljica naše mile slovenščine na Kranjskem. To si je pa treba vendar zapomniti.

Šola pri sv. Nikolaji je pa zaspala s časom. Še le Habsburžan Ernst Železni jo je zbudil in prenovil. Na prošnjo Ljubljančanov in šenklaškega župnika Hevgenreuterja otvoril jo je zopet l. 1418. Pouk v njej je obsegal tako imenovan „trivium“: gramatiko, t. j. čitanje, retoriko (nauk o slogu) in dialektiko (osnovne nauke logike). Morda se je poučeval v nji še celo cel „quadrivium“, ki je obsegal glasbo, aritmetiko, geometrijo in astronomijo. Ta šola je pa imenitna tudi zaradi tega, ker se je razvila iz nje s časom Ljubljanska gimnazija, o koji se tedaj prav lahko trdi, da se je začela že l. 1418.

32. Važno pedagogiško načelo.

Vsi pedagogi vseh narodov in vseh dob, osobito pa nemški, so povdarjali vedno in povdarjajo še danes, da se mora in more izobraževati otrok le na podlagi svojega materinega jezika. Ta trditev je pa tudi tako jasna in tako opravičena, da ji ni še nikdo oporekal. Nemci sami se sklicujejo tisoč- in tisočkrat na njo, tisoč- in tisočkrat jo ponavljajo ob prilikah, kjer se nemškemu narodu krati pravica, izobraževati se na podlagi nemškega jezika. Mislil bi tudi lahko kak prav preprost človek, da je Nemcem ravno tako sveto to opravilo, kedar se tiče kakega slovenskega rodu. Toda ta preprosti človek izprevidel bi kmalu, da se jako moti. Nemci se sklicujejo na to načelo le tam — in edino le tam — kjer njim stopi na noge kak drug narod. Kjer pa zapovedujejo oni, ali kjer so vsaj v večini, tam se branijo z vsemi silami, da se ne ustanove šole, v kojih bi se izobraževali otroci manjšine v svojem materinem jeziku. Tako je na Češkem, na Moravskem, v Šleziji, tako je osobito na Koroškem. Dežela Koroška nam dokazuje pa najjasneje, kako izpolnujejo Nemci to pedagogiško pravilo. Na Koroškem je cela tretjina prebivavstva slovenska, toda čisto slovenske šole ni

*) Na izrečno željo g. pisatelja ne bomo odslej v tem spisu v jezikovnem oziru ničesar več popravljali.

bilo do zadnjih let tam prav nobene. Zdaj se je pa vendar nekaj zgodilo. Vprašate: Kaj neki? Čujte tedaj: Koroški Slovenci so dobili dve slovenski enorazrednici. — No, in to je vse? — Odgovor: Vse. — Hvala lepa!

Kakor je še sedaj na Koroškem, tako je bilo v prejšnjih stoletjih in še tudi v sedanjem stoletju do zadnjih let tudi na Kranjskem. Priznati pa tudi moramo, da imamo na Kranjskem sedaj nekaj več slovenskih šol, nego na Koroškem. Edino pri nas na Kranjskem imajo Slovenci priliko, da se izobrazujejo na podlagi slovenskega jezika. Toda te dobrote niso zakrivali Nemci, zakaj dokler so imeli oni vajeti na Kranjskem v rokah, se niso kar nič pobrigali, da spravijo v rabo to načelo.

Res čuditi se moramo, da je še dandanes kaj Slovencev. Čudno, da si je mogel ohraniti naš narod svoj jezik. Ni je bilo stoletja in stoletja šole, v koji bi se bila razlagala njegova pravila, ni ga bilo tudi veljaka na slovenskih tleh, ki bi bil kazal spoštovanje do njega. Kaj bi bilo neki z drugimi jeziki v enakih okoliščinah? Kaj bi bilo n. pr. z nemškim jezikom? Saj pa to tudi čutijo Nemci sami. Kako so pobiti, ako se ustanovi kje kaka češka ali slovenska šola poleg nemške! Kar sami precej priznajo: Oj, konec nas bo!

(Dalje prih.)

XXX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“.

(Dalje in konec.)

6. „Učiteljski Tovariš“ — glasilo in last „Zaveze“.

Poročevavec gosp. Jakob Dimnik:

Slavni zbor! Odboru „Slovenskega učiteljskega društva“ je došlo od „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ to-le pismo:

Slavnemu Slovenskemu učiteljskemu društvu

v

Ljubljani

se najljudneje naznanja, da se je bil pri X. glavni skupščini „Zaveze“ sprejel sledeči predlog tovariša Strmška:

Upravni odbor „Zaveze“ naj skuša doseči, da se dosedanjsima slovenskima šolskima listoma omeji delokrog tako, da bo eden neodvisen šolsko-političen, drugi pa strokovni (pedagoški) list ter da oba preideta v last „Zaveze“.

Obenem se prosi slavni odbor „Slov. učit. društva“, da se o tem predlogu posvetuje ter da postavi to pereče in važno vprašanje na dnevni red prihodnjega občnega zbora.

Direktorij „Zaveze slovenskih učit. društev“
v Št. Juriju pri Kranju, dne 12. grudna 1898.

Drag. Česnik,
t. č. tajnik.

L. Jelenc,
t. č. predsednik.

Poročevavec pravi, da se je odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v svoji zadnji seji posvetoval o tem vprašanju ter se ujemal popolnoma s predlogom, da bi postal eden naših listov šolsko-političen, ki bi se potezal v prvi vrsti za ugled in pravice našega stanu, drugi pa bi bil strogo pedagoške vsebine. Odbor se ne protivi prav nič temu, da bi postal „Učiteljski Tovariš“ glasilo „Zaveze“, ni se pa mogel še sprijazniti z mislijo, da bi postal naš list hkrati tudi last „Zaveze“. V tem slučaju bi postalo „Slovensko učiteljsko društvo“ brezpomembno

ter izgubilo moč, vpliv in veljavo, ki jo je imelo do danes med kranjskim učiteljstvom, ker bi mu manjkalo prave življenske moči. Ta življenska moč našega društva je pa „Učiteljski Tovariš“, s katerega pomočjo je društvo že mnogo doseglo v korist ne samo kranjskemu, ampak tudi sploh slovenskemu šolstvu in učiteljstvu. Pomisliti je treba, da obstoji naše društvo že 30 let, in zato moramo dobro preudariti, kako bi se rešilo to vprašanje, da bi društvo ne trpelo na svoji veljavi. Iz našega društva se je rodilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“; naše društvo je ustanovilo „cesarja Franca Jožefa I. jubilejsko ustanovo za učiteljske sirote na Kranjskem“, in za sluga „Slovenskega učiteljskega društva“ in njega glasila „Učiteljskega Tovariša“ je tudi, da so se nam uredile plače. Vse te in še več drugih okoliščin je treba upoštevati pri rešitvi tega sicer nujnega in času primerne in potrebnega vprašanja.

Na podstavi povedanega predlaga poročevavec, da se sprejme ta-le odborov sklep:

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ je v principu za to, da se preustrojita naša dva strokovna lista v zmislu podanega predloga. Kdaj in pod kakimi pogoji postani „Učiteljski Tovariš“ glasilo in last „Zaveze“, o tem naj se pogaja novi odbor z direktorijem „Zaveze“ ter skliče na podstavi teh pogajanj v ta namen izredni občni zbor med letom.

O tem predlogu se je vnel živahen razgovor. Prvi se oglasi k besedi g. D. Česnik ter stavi svoje predloge, ki se glase:

I. Občni zbor „Slov. učit. društva v Ljubljani“ skleni, da se prepusti društveno glasilo „Učiteljski Tovariš“ v last „Zavezi slov. učit. društev“ z vsemi aktivni in pasivi.

II. Poprej, ko se to zgodi, pa se imajo izvršiti sledeče preosnove:

1. Pravila sedanjega „Slov. učit. društva v Ljubljani“ naj se premene tako, da postane iz tega društva izključno ljubljansko mestno učiteljsko društvo in sicer pod dosedanjim imenom.

V izvršitev tega sklepa se pooblasti novoizvoljeni odbor, ki naj v tem zmislu prenarejena pravila ko hitro mogoče predloži pristojni oblasti v potrjenje.

2. Namesto sedanjega „Slov. učit. društva“, imajo čega itak že značaj deželnega učiteljskega društva, naj se ustanovi „Deželno učiteljsko društvo za Kranjsko“. Izvoli naj se takoj osnovalni odbor, ki naj sestavi nemudoma primerna pravila in jih predloži v potrjenje visoki c. kr. vladi.

3. V pravila novega deželnega učiteljskega društva naj se zlasti sprejmo nastopna določila:

a) Občni zbor „Deželnega učiteljskega društva“ naj se vrši vselej o božičnih počitnicah.

b) Prispevki pristopivših okrajnih učiteljskih društev naj se določijo za vsako leto posebe.

c) Posamezna učiteljska društva naj izvolijo na vsakih 20 členov po enega delegata.

4. Kar ima sedanje „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ čiste imovine, naj preide v last novoustanovljenega deželnega učiteljskega društva.

5. Osnovalni odbor „Deželnega učiteljskega društva“ naj takoj po predložitvi pravil pozove vsa kranjska učiteljska društva k pristopu.

6. Preden se konstituirata odbora novega „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ (kot ljubljanskega društva) ter novega „Deželnega učiteljskega društva za

Kranjsko“, izroči odbor sedanjega „Slovenskega učiteljskega društva“ list „Učiteljski Tovariš“ v last „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“.

Resolucija. Občni zbor „Slov. učit. društva v Ljubljani“ izreka nado, da se v kratkem osnujeta prepotrebni učiteljski društvi za ribniški okraj ter za ljubljansko okolico.*)

Pri glasovanju je bil sprejet z veliko večino glasov predlog odborov z dostavkom, da se tudi Česnikovi predlogi izročijo odboru v posvetovanje.

7. Nasveti.

1.) G. nadučitelj Štefan Primožič iz Postojine vpraša, zakaj „Učiteljski Tovariš“ ne priobčuje uradnih razpisov učiteljskih služeb. Na to vprašanje dá pojasnilo urednik J. Dimnik, in se sprejme Primožičev predlog, da naj se odbor obrne na deželni šolski svet s prošnjo, da bi isti blagovolil priporočati okrajnim šolskim svetom, da naj v prihodnje izpraznjene službe tudi v „Učiteljskem Tovarišu“ razpisujejo.

2.) G. nadučitelj L. Letnar iz Mengša predlaga: Odbor se obrni na knezoškofjstvo s prošnjo, da bi dobivalo učiteljstvo in učiteljske knjižnice Wolf-Pleteršnikov slovar po znižani ceni. (Sprejeto.)

3.) G. učitelj Jos. Cepuder iz Ljubljane predlaga: Odbor prosi visoki deželni zbor, da bi se v pokojnino uštevala tudi provizorična leta. (Sprejeto.)

4.) G. nadučitelj Luka Jelenc iz Št. Jurija predlaga: Odbor uložiti prošnjo na visoki deželni zbor za zvišanje petletnic in pokojnine. (Sprejeto.)

8. Volitev odbora.

V odbor so bili izvoljeni ti-le gg.: Režek Juraj, predsednik; Likar Janko, podpredsednik; Gangl Engelbert, tajnik; Črnagoj Frančišek, blagajnik; Dimnik Jakob, urednik; Gabršek Frančišek, Jelenc Luka, Letnar Lovro in Verbič Jožef, odborniki.

Naši dopisi.

Od kranjsko-primorske meje. († Anton Koršič.)

Dne 7. t. m. smo izročili materi zemlji telesne ostanke tovariša, trpina, gospoda Antona Koršiča, učitelja in posestnika v Štjaku ob kranjsko-primorski meji. Rodil se je l. 1856. v Gorenjem Cerovem, v solnčnih goriških Brdih. Po dovršenih domačih šolah je šel v Gorico, tam dovršil ljudsko šolo in 6 razredov gimnazije ter učiteljske v Gorici in v Kopru, ki se je ravno ta čas premestilo. Služboval je v Kobaridu in tako tudi poučeval na pripravnici, potem v Komnu in slednjič blizo 15 let v Štjaku. Tam si je izbral pridno in skrbno družico ter priženil nekaj posestva. Da bi si olajšal splošno učiteljsko bedo, se je poleg vestnega učiteljevanja tudi mnogo mnogo trudil s kmetijo in živinorejo, kar mu je bilo pa v telesno kvar. Bil je rajni blag tovariš, kateri se je vsakemu takoj prikupil, dober in skrben oče družini ter izboren učitelj svoji izročeni mladini.

V družbi je bil rad vesel in kratkočasen ter je v razgovor vpletal zdrav humor. V prostih urah je bil tudi dober lovec. Dasi si je bil pred 3 leti nakopal bolezen, ki je polagoma glodala mlado njegovo življenje, ni nikdar tožil o nadlogah; temveč jih prenašal s pravo Jobovo potrpežljivostjo. Kolik ugled je užival blagi pokojnik, je pokazal njegov številni pogreb. Tovarišev se nas je udeležilo vkljub neprijetnemu vremenu 21 in ena gospodičina

učiteljica. Gg. tovariši, to je lepo! Zbralo se je od blizu in daleč velika množica prijateljev in znancev, ki so ga spremili k večnemu počitku. Točno ob 10. uri prične pogrebna slovesnost v spremstvu domačih gospodov duhovnov; pevci so rajnkemu v slovo zapeli ob krsti „Blagor mu“ in po blagoslovljenju se je jel premikati dolg izprevod v cerkev. Po slovesni črni maši smo mu tovariši zapeli „Nad zvezdami“, na pokopališču pa „Jamica tiha“. Po končanih cerkvenih molitvah izpregovori g. okrajni nadzornik M. Kante ter opisuje v živi besedi glavne lastnosti, ki so krasile pokojnika, sošolca njegovega. Povem pa, da se je nam tovarišem marsikatera solza utrnula. Zdaj, ko upamo, da gledaš iz rajskih višin na nas, dragi Tonče, sprosi nam podpore, da srečno končamo tek trudapolnega življenja ter se združimo pri Tebi „nad zvezdami“ v zaslužno plačilo. Omeniti mi je še, da je gospodična tovarišica med obedom nabrala 14 K za „Narodno šolo“, kar smo darovali mesto venca na grob pokojnikov. *Janko Rudolf.*

Šmartno pod Šmarno goro. (Slovensko čebelarstvo društvo; „Čebelar.“) Dragi gospodje tovariši na deželi! Prva številka drugega letnika „Čebelarja“ poslala se je večinoma vsem šolskim knjižnicam z nado, da pristopijo šole, ozir. gospodje tovariši ali krajni šolski sveti kot udje „Sloven. čeb. društvu“. Društvo se je osnovalo lanskega sušca, in v nekaterih mesecih je štelo že blizo 400 udov, dokaz, da Slovencem še ni izumrla ljubezen do čebelarstva, dasiravno se današnja čebeloreja glede števila panjev še zdaleč ne more primerjati z ono naših dedov in pradedov. Kljub temu, da je naše čebelno pleme že svetovnoznano, da tujci naše čebele izredno dobro plačujejo, smo vendar v ti stroki splošno tako zelo pri tleh, da se moramo kar skriti pred čebelarji drugih narodov. Drugače je bilo v zdavnej minulih časih! Slovani so bili sosedom učitelji v čebelarstvu, zdaj je baš nasprotno. Kako so organizovani čebelarji drugje! Zadnja desetletja se je v tem pogledu med Čehi, Poljaki, Srbi in Hrvati mnogo storilo, in čebeloreja se je jela med njimi lepo razvijati. Naj tudi mi ne zaostanemo, vsaj zdaj smo na pravem potu, da dospemo lahko do najlepših uspehov. Prihodnost naj pokaže, kaj zmorejo tudi združeni slovenski čebelarji. In — mili gospodje tovariši — ker živimo med narodom in poznamo v svojih „revirjih“ vsakega čebelarja, s katerim se snidemo lahko pri raznih prilikah, nam ne bo nikaka žrtva, če privoščimo takim možem nekoliko pojasnila o pomenu društva in društvenega glasila. Seveda so med njimi včasih tudi pravi tipi trmoglavosti, ki se „rajtajo“ za prav umne čebelarje, in se marsikomu izmed njih zdi vse neumno, kar se ne vjema z njegovim mnenjem, vendar pa pride počasi do prepričanja, da več glav več ve.

Pomagajmo torej vsak po svojih močeh, da se to prepotrebno društvo okrepi in list med ljudstvo razširi. Če se že sami ne pridružimo društvu, potem vplivajmo vsaj na to, da bo imela šolska knjižnica „Čebelarja“, ki bo mlademu naraščaju v spodbudo. Ob sklepu prvega letnika sem štel in štel in sem naštel samo 34 tovarišev kot ude (iz Kranjskega 17) — na Češkem je samo pri enem čeb. društvu izmed 4000 udov 800 učiteljev — a bo tudi pri nas drugače, jelite, gospodje tovariši? Kdor je tako srečen, da službuje v ugodnem kraju za čebelorejo, naj se vendar poprime te „poezije kmetijstva“, ki bo marsikomu omogočila, se tudi v odležnih krajih izborno zabavati, da se ne bo s sto željami obračal le proti Ljubljani kot v puščavi truden Beduin proti Mekki.

Udnina 1 gld. naj se pošlje na „Sloven. čebelarstvo društvo“ v Ljubljano. — Lanski letnik se dobi za 1 K. S kolegijalnim pozdravom!

Fr. Rojina,
nadučitelj in urednik „Čebelarja“.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Družba Preddvorom po g. nadučitelju Rud. Završniku 4 gld.; gosp. J. Strehovec, učitelj v Adlešičah 1 gld.
Jakob Dimnik,
blagajnik.

* Društvo za ljubljansko okolico je že ustanovljeno. *Uredn.*

Osobna vest. Začasni glavni učitelj na učiteljski v Ljubljani, g. Ivan Benda, je imenovan stalnim glavnim učiteljem na učiteljski v Celovcu.

Častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje so dobili: nadučitelj Ivan Borštnik v Šmarju, učitelj Martin Potočnik v Sori in nadučitelj Ivan Kogoj v Brezovici.

Odklonitev srebrnega zaslužnega križca. Ljudski učitelj Ivan Bielicki v Bycziani v zahodni Galiciji je povodom svojega 40 letnega službovanja in umirovljenja podeljeni mu srebrni zaslužni križec s krono odklonil in je to utemeljil s posebnim pismom, v katerem pravi: 1. Ako že drugi stanovi prezirljivo gledajo na učiteljski stan ter ponižujejo ljudskega učitelja, naj mu vsaj vlada izkazuje tisto spoštovanje, katero po vsi pravici zasluži ter mu ne krati ugleda. — 2. Ljudski učitelj, ki je služil 40 let, se lahko primerja generalu, ki je bil v 40 bitkah. — 3. Pod vladanjem cesarja Franca Jožefa I. smo doživeli popirnatost, bakreno in srebrno dobo, a sedaj imamo zlato dobo. — 4. Moji tovariši so mi o mojem jubileju l. 1885. izročili v znak spoštovanja priznalno diplomu in podarili zlat prstan.

Z ozirom na vse to smatram srebrni zaslužni križec za neprimerno odlikovanje za ljudskega učitelja!

Direktorij „Zaveze“ je odposlal dne 30. min. mes. državni zbornici obširno spomenico, tičečo se poboljšanja učiteljskih gmotnih razmer. To spomenico bomo ob prvi priliki priobčili.

Učiteljsko slovenskega Štajarja namerava še pred prihodnjim zasedanjem deželnega zbora v drugi polovici meseca svečna, oziroma začetkom sušca sklicati velik shod slovensko-štajarskega učiteljskega v Celje, h kateremu povabi tudi vse slovenske deželne poslance. Na shodu se bode govorilo o stanovskih zahtevah učiteljskega. Dotični oklic bomo priobčili v prihodnji številki.

Društvo učiteljev za gradiščanski šolski okraj je razposlalo na vse učitelje in učiteljice mestnega šolskega okraja goriškega okrožnice, v kateri podaja tem roko v skupno zvezo, češ, da sedanji čas v deželi je ugoden za združitev v to svrhu, da se dosežejo razne potrebne reforme, kar se tiče učiteljskega in šole.

Zveza avstrijskih učiteljskih društev. Na Dunaju se je sestavil odbor, ki je prevzel nalogo, osnovati čimprej „Zvezo vseh avstrijskih učiteljskih društev.“ Tako je prav! Viribus unitis pokažimo ljudski učitelji našim poslancem združeno Avstrijo. Narodna vprašanja bodo v ti zvezi izključena.

Biskup Juraj Strossmayer je praznoval dne 4. t. m. 85 letnico svojega življenja. Od vseh strani Hrvaške in slovanskih pokrajin so mu došle iskrene čestitke. Bog ga čuvaj do skrajnosti človeškega življenja!

Jubilejska samopomoč. Člene opozarjamo, da plačajo v smislu § 5. društvenih pravil še ta mesec po 2 K za rezervno podporno zalogo.

Smrtna kosa v naših vrstah. Dne 8. t. m. je umrl v Ribnici vpokojeni nadučitelj g. Jos. Raktelj v 74 letu. Upamo, da nam kdo ribniških tovarišev napiše natančnejši nekrolog o tem zaslužnem šolniku. Prosimo! — Na Vidmu je umrl dne 4. t. m. tamošnji zelo priljubljeni in zaslužni nadučitelj gosp. Blaž Tramšek. — V Svibnem pri Radečah je legel te dni k večnemu počitku g. Jos. Osana, komaj 40 let star. — V Dolnji Tuzli v Bosni je umrl Svibniški rojak, učitelj Blaž Pervišek, ki je služboval nekdanj v Ljutomeru. — V Štjaku na Goriškem je umrl g. Anton Koršič, v 42. letu svoje dobe. N. v m. p.! Tako nam lega v prezgodnji grob mož za možem, a naraščaja pa ni! Kam pridemo?! Vzrok smrti je večinoma beda in lakota!

Umrl je dne 12. t. m. v tukajšnjem Leoninumu umirovljeni mašnik, č. g. Anton Brodnik, bivši profesor v Kranju in v Zagrebu. N. v m. p.!

Štajarsko učiteljsko bo zborovalo dne 29. sušca ob 11. uri dopoldne v Rottenmannu, v Gradcu in v Mari-

boru; dne 30. sušca ob 11. dopoldne pa v Ljubnem, v Hartbergu in v Celju. Dnevni red: 1. Stanje štajarskega učiteljskega in njega zahteve. 2. Predlogi. — Te shode sklicujejo tovariši: Aparnik, Killer, Horvatek in Otter. — Shod spodnještajarskega učiteljskega za 2. polovico svečna ali prvo polovico sušca pa sklicuje g. R. Knaflič. — Bog daj mnogo uspeha! V družbi je moč in napredek.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katera se je vršila dne 31. prosinca t. l., smo prejeli nastopno poročilo: Potem, ko proglasi predsednik sklepčnost, poroča zapisnikar o kurentnih stvareh in pove, kako so bile rešene, kar se vzame soglasno na znanje.

Sklene se občinskemu svetu za zasluge, katere ima radi lepo uspele šolske jubilejske slavnosti, izreči pismo zahvalo.

Vodstva šol je opozoriti na to, da pospešujejo med mladino varčnost s tem, da jo nagibljujejo k vlaganju v poštno hranilnico.

Prošnja nekoga mestnega učitelja zapodelitev Leopold Filipove ustanove se priporoči visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu.

V svrhu nakupa večjega števila zemljevidov „Evrope“ in „Zemlje v polutah“ za tukajšnje ljudske šole se naprosi kredit pri občinskem svetu. Vodstvom mestne deklishe osemrazrednice in I. mestnega slovenskega otroškega vrtca je izreči za uspešni trud glede priprav za Božičnico na tem vrtcu pismo priznanje in zahvalo. Na znanje se vzame poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, profesorja Frančiška Levca o nadzorovanju šole korigendov v deželni prisilni delavnici v tekočem šolskem letu, sprejmo se vsi s tem poročilom združeni nasveti, in sklene se, poročilo predložiti vis. c. kr. deželnemu šolskemu svetu s prošnjo, da je prijavi visoki c. kr. deželni vladi in veleslavnemu deželnemu odboru. Mestnemu katehetu Roku Merčunu se priznata I. in II. starostna doklada v skupnem znesku letnih 80 gld. od novega leta.

Začasnim učiteljem na mestni nemški deški petrazrednici se imenuje Rudolf Vrabl, zdaj pomožni učitelj na I. mestni deški petrazrednici.

Rešijo se končno še prošnje za vsprejem vnanjih učencev in učenk v tukajšnje šole; za oproščenje od obveznega pouka v slovenščini in za odpis predpisane ukovine.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zborovalo je dne 2. t. mes. v okoliški šoli v Celji; to pot zbralo se nas je 35 tovarišev(ic), koje je društveni predsednik pozdravil prav prisrčno. Na to so odpeli pevci dve krasni pesmi. Z veseljem beležim, da je vstopil v naše kolo zopet nov podporni ud, namreč g. Mihael Zabukošek, uradnik c. kr. cinkarne, s pristojbino 1 goldinarja, č. gospod A. Kos, župnik pri sv. Martinu v Rožni dol. je pa poslal po društvenem tajniku letnino za tekoče leto. Živel vrla prijatelja slovenskega učiteljskega in šole! Gospod predsednik naznanja društvenikom, da je izšel nov ukaz glede kvinkvenij. Večkrat se je dogajalo, da je disciplinarno prestavljen učitelj zgubil pravico do kvinkvenij, tako, da je smel še-le čez 3 leta zanjo prositi; sedaj pa nima niti enega leta zgubiti. Tovariš Šmorancer je poročal jako temeljito o zadnjem „Lehrerbundovem“ zborovanju; slišali smo podatke, o kojih nismo čitali v nobenem časopisu. „Lehrerbund“ ima odslej samo 12 udov v vodstvu ne pa 16, kakor poprej, (3 iz plenuma, 3 iz Zg. Štaj. in 3 iz Spod. Štaj.) in vsak član ima svojega namestnika. Vpeljava narodnih sekcij se je ovrgla. Dne 19. t. m. vršil se bode v Celji shod vseh slovenskih štajarskih učiteljev; če bi se pa sklical deželni zbor še le v drugi polovici sušca, ima se vršiti ta shod 5. sušca t. l. Apelujemo na požrtvovalnost in stanovski ponos, da se bode slovensko učiteljsko častno odzvalo. — Tov. Šmorancer je stavil sledeče predloge: 1. da bi se nabirali naročniki za „Popotnik“ in „Lehrerzeitung“, 2. da bi se preosnoval „Popotnik“ ali pa „Učiteljski Tovariš“ v šolsko-političen list in 3. da bi se gospodarski program razširil tudi za Štajarsko na korist slovenskemu učiteljskemu konviktu v Mariboru.

Jubilejsko leto 1900. Kakor se je že poročalo, dovolil je papež, da se proslavi leto 1900 kot „jubilejsko leto“. V ta namen bodo razglašeni razni odpustki ter se bodo odprla sveta vrata jubilejske basilike, katera so že 50 let zazidana, odprta so namreč samo vsako jubilejsko leto. Letos o božiču bo v Rimu velikanska procesija k jubilejski basiliki, papež bode s srebrnim kladivom trikrat udaril na Porto santo, katero bodo potem zidarji prebili. Gotovo je, da bodo o božiču romarji kar trumoma hiteli v Rim, da se udeleže te slavnosti.

Analfabeti na Goriškem. V poročilu trgovinske zbornice na ministrstvo čitamo (stran 236), da je bilo v deželi 108.623 analfabetov, t. j. takih ljudi, ki ne znajo ne pisati ne čitati. Ako odštejemo 35.777 otrok do 6. leta, ostane odraslih še vedno okoli 73.000. In poročilo samo potrjuje, da največ analfabetov je v Furlaniji, potem pridejo še le drugi okraji. Posebna tabela nam podaja ta-le števila:

Analfabetov je bilo:

V Gorici	7.143
„ okraju goriške okolice	32.259
„ „ gradiščanskem	39.004
„ „ sežanskem	12.884
„ „ tolminskem	17.373

Gradiščanski okraj ima n. pr. le 5430 več prebivavcev nego goriški, a ima 6745 analfabetov več! — In kaj naj rečemo o deželnem glavnem mestu, o Gorici, kjer je bila tretjina prebivavstva — analfabeti!

Šolske klopi naprodaj. Mizar Janez Baloh, ki stanuje v parnem mlinu v Ljubljani, proda ceno 13 šolskih klopi s premikajočo pisalno desko. Naprodaj ima 8 trosedežnih klopi po 7 gld. in 5 dvosedežnih klopi po 8 gld. Ker nima zanje dovolj prostora v svoji delavnici, bi jih rad takoj prodal. — S tem opozarjamo one šole, ki morda rabijo kaj šolskih klopi, na to ugodno priliko.

Pole s podobami za šolo in dom. Družba za razmnoževalno umetnost na Dunaju je izdala ravnokar drugo serijo (štev. 26—50). 25 pol z ovitkom velja 1.50 gld. Dobivajo se v vseh knjigotrdnicah. Več o ti krasni zbirki prihodnjč.

Služba glavnega učitelja na c. kr. ženskem učiteljskišču v Ljubljani za zemljepis in zgodovino z nemškim učnim jezikom je razpisana v začasno nameščenje. Prošnje, naslovljene na naučno ministrstvo, je ulagati do 10. sušca pri c. kr. deželnem šolskem svetu.

Nova himna, zložena od papeža. „Unità Cattolica“ javlja, da je papež Lev XIII. za predstoječi zaključek leta zložil himno v latinskem jeziku, ki je posvečena Odršeniku, kateremu se zahvaljuje za vse dobrote, skazane krščanstvu v minolih devetnajstih stoletjih. Papež je naložil skladatelju Perosiju, naj zloži primeren napev.

Zoper jetiko. Kreozot, kateri se sploh priporoča proti plučni tuberkulozi, se je glasom poročil iz vseučiliščne klinike profesorja Leidena v Berlinu zoper izkazal kot izborno sredstvo zoper nesrečno jetiko, ki toliko ljudi pahne v prerani grob. Na tem zavodu zdravijo že nad leto dni z najboljšim uspehom s kreozotom to bolezen. Pri 28 slučajih zdravljenja je bil popolen uspeh v 27 slučajih. Bolniku se daje na dan po pet kapljic kreozota. Zdravljenje traja do 7 tednov in 300 gramov kreozota zadostuje za ozdravljenje.

Potresi v Avstriji l. 1897. Predsednik potresne komisije akademije znanosti, višji rudniški svetnik dr. E. pl. Mojsisovič, je sestavil potresne izkaze za l. 1897. Potresi so bili v Avstriji v 203 dneh. Največkrat so bile od potresa obiskane Goriška, Kranjska, Istra in Dalmacija. Tem deželam slede Štajerska, Koroška in Tirolska. Najbolj raz-

širjen je bil potres dne 15. mal. srpana, ki je svojo moč pokazal v ljubljanski okolici in katerega so tudi drugod čutili. Potres dne 5. prosinca so čutili na Češkem, Bavarskem in Gorenje Avstrijskem. Dlje trajajoč potres so čutili od 24. vinotoka do 17. listopada v Krkonoših. Prav nič niso občutile potresa Nižjeavstrijska, Moravska, Šlezija, Galicija in Bukovina.

Učiteljice se iščejo v Zjedinjenih državah, toda ne za poučevanje, marveč za ženitve željne gospode. Neki ameriški list toži, da se vse učiteljice pomože, tako da dekleta ne smatrajo učiteljstva za stalen poklic, temveč za nekako pripravnico za zakon. List pravi, da je skoro ni učiteljice, ki bi služila več ko šest let; vsaka prosi že prej odpusta ter se poroči. — Slovenke, v Ameriko tedaj!

Troški ljudskošolstva na Češkem. Troški ljudskega šolstva na Češkem v letu 1896. brez troškov, spadajočih pod šolsko občino za stvarne potrebščine in nova šolska poslopja so sledeča: 1. Plača učiteljev 8,401.806 gld. 2. Zvišanje plač 3,234.186 gld. 3. Funkcijske doklade 653.923 gld. 4. Štanarina 97.480 gld. 5. Remuneracije (za neoblatne predmete.) 837.019 gld. 6. Učiteljske konferenije 29.710 gld. 7. Okr. knjižnice 6.183 gld. 8. Učni pripomočki 89.178 gld. 9. Davki in milodari 1.267 gld. 10. Razni stroški 61.321 gld. 11. Opravilni stroški 80.990 gld. 12. Verouk 560.354 gld. Pri učiteljskem pensijskem fondu 1,119.765 gld., skupaj 14,173.252 gld. Ako primerjamp velikost Češke s Kranjske. bi morala plačati le 5.2krat toliko ko Kranjska; če so pa prebivavstvo primerja pa 11.7krat toliko ko Kranjska, V resnici pa plača 40.4krat toliko. *Jos. Korošec.*

Slovanski pedagogički listi v naši monarhiji. Poljaki imajo štiri pedagogičke liste: „Miesiecznik pedagogiczny“, „Szkoła“, „Rodzina i szkoła“ in „Czasopismo pedagogiczne“.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 58

m. šol. sv. Na mestni nemški deški 5 razrednici je v stalno popolnitev izpraznjeno eno učno mesto z zakonito določenimi službenimi prejemki.

Prosvitci za to službeno mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje vložijo najpozneje do 2. sušca 1899. leta pri podpisnem šolskem oblastvu.

Pomanjkljive ali pa zakasnele prošnje se ne bodo jemale v poštev. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 2. svečna 1899.

GRICAR & MEJAČ

LJUBLJANA

Prešernove ulice šte. 9

priporočata svojo

bogato zalogo izgotovljene

moške in ženske obleke

v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri izvršujejo se točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastoj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg šte. 25 nasproti rotovžu priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov, uhanov, šivalnih strojev

od 25 gld. naprej,

biciklov od 100 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franco in zastoj.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznaniila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.